

Министерство образования и науки Республики Бурятия

Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Саянская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО
На заседании МС

Протокол №1
от 29.09.2023г

СОГЛАСОВАНО
Заместитель руководителя по УВР

Жунусова Э.К.
От 1.09.2023г

УТВЕРЖДЕНО
Руководитель МАОУ «Саянская СОШ»

Галсанова А.Д.
Приказ №1
от 1.09.2023

**Рабочая программа по Бурятскому языку и Литературе
В 1 классе**

**Составитель: Самбялова Зоя Нимаевна,
учитель начальных классов**

С. Саяны 2023-202

Тайлбари бэшэг. (Үзэглэл)

Нуралсалай түсэбэй ёһоор 1-дэхи класста буряад хэлэ шудалан үзэлгэдэ 5 час үгтэнэ.

Жэл соо 105 час болоно: тэрээн сооһоо «Үзэглэл» (Грамотада, бэшэлгэдэ нургалга) - 54 час ;

Буряад хэлэн - 18 ч, «Мушэхэн»- 33ч

1-хи классай буряад хэлэн ба литературынын программада иимэ нуралсалай номууд ба методическа заабаринууд хэрэглэгдэбэ:

1. Е.Б.Очирова, В.Н.Очирова, Л.Д.Доржиева, С.И.Аюшиева. Үзэглэл. 1-хи хуби, 2-хи хуби, Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2016.
2. Е.Б.Очирова, В.Н.Очирова, Л.Д.Доржиева, С.И.Аюшиева. Ажалай дэбтэр. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2013.
3. Е.Б.Очирова, В.Н.Очирова, Л.Д.Доржиева, С.И.Аюшиева. Буряад хэлэн. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2016.
4. Е.Б.Очирова, В.Н.Очирова, Л.Д.Доржиева, С.И.Аюшиева. Ажалай дэбтэр. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2016.
5. Е.Б.Очирова, В.Н.Очирова, Л.Д.Доржиева, С.И.Аюшиева. Мүшэхэн. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2016.

Бэлэдхэлэй үе

Бэлэдхэлэй үе хоёр недели соо үнгэргэгдэхэ. Энэ үе соо үхибуудэй аман хэлэлгыг шэнэ үгэн үүдээр баяжуулха гэхэн зорилго табигдана. Илангаяа холбоотой хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ онсо анхарал табигдаха болоно. Үхибүүд мэдэхэ юумээ, кино, телевизор хараһан тухайгаа хоорэжэ шадаха дадалтай болохо.

Хэшээлдээ элдэб янзын харуулан ойлгуулха пособинуудыг, техникэ хэрэгсэлнүүдыг өөргөнөөр хэрэглэхэдэ ехэ тухатай. Үшөө тиихэдэ богонихон шүлэгүүдыг, дуунуудыг, жороо үгэнүүдыг сээжэлдүүлхэ, таабаринуудыг таалгаха, онтохонуудыг уншажа үгэхэ хүдэлмэри хэшээл бүхэндэ хэгдэхэ ёһотой. Бэлэдхэлэй үедэ грамотада нургалгын бэлэдхэлэй хүдэлмэри эхилхэ: богонихон хэлэлгэ сооһоо мэдүүлэл, мэдүүлэл сооһоо үгэ, үгэ сооһоо үе, үе сооһоо абья илгажа нураха (анализ). Үенүүдыг холбожо, үгэ болгохо, үгэнүүдыг холбожо, мэдүүлэл зохёохо (синтез).

Богонихон үгэ сооһоо зарим хүнгэн абьянуудыг илгажа нураха, үгэ соо хэды абьянууд байнаб, тэдэнэй илгаа (аялган, хашалган). Абьянуудыг схемээр харуулжа шадаха дадалтай болохо.

Үзэглэлэй үе

Уншалгада нургалга

Үзэглэлэй үе тон харюусалгатай грамотада нургалгын шата гээшэ. Грамотада нургалга частотно принципэй үндэһэн дээрэ бээлүүлэгдэхэ болоно. Үшөө тиихэдэ фонетическэ принцип (аялганай тааралдал) анхаралда абтаха ёһотой.

Ушар тиимэхэ грамотада нургалгыг түргэн ба удаан, эрэ аялган абьянууд болон үзэгүүдхээ эхилбэл таарамжатай гээшэ. Эдэ аялгануудай һүүлээр дифтонгнуудтай танилсуулха. Тэдэнэй удаа хэлэнэй үзүүрэй аялгануудыг үзэжэ эхилхэ. Эгээл һүүлдэ йотированна аялганууд үзэгдэхэ болоно.

Мэдүүлэл сооһоо танилсаһан аялгануудтай үгэнүүдыг илгажа абаад, тэдэнээ үенүүдтэ, үзэгүүдтэ (абьянуудта) халгаагаад, схемэ дээрэ харуулха шадабаритай болохо. Хашалган үзэгүүдтэй (абьянуудтай) танилсалга сонорно хашалгануудһаа (н, м, л,) эхилхэ. Эдэ хашалган үзэгүүдтэй (абьянуудтай) танилсуулжа эхилхэдээ, хашалган аялган хоёрой ниилэлдэжэ, үе болодог тухай ойлгуулха тон шухала. Тэдэниие схемэ дээрэ харуулха шадабаритай болгохо.

Түрүүшын бүлэг хашалгануудай һүүлээр х, ш, р, г, д, т, з, ж, б, п, с, һ хашалганууд, һүүлэй һүүлдэ гансал абтаһан үгэнүүдтэ хэрэглэгдэдэг (к, в, ф, ч, щ, ц) хашалганууд үзэгдэхэ болоно.

Аман хэлэлгэдэ болон уншалгада зогсолто (пауза) болон интонации баримталжа, мэдүүлэлэй хүүлдэхи сэглэлтын тэмдэгууды: (., ?, !) хоолойгоороо илган уншалгада анхарал хэшээл бүхэндэ табигдаха ёһотой.

Грамотада хургалгын үедэ багша хадаа үхибүүдэй аман хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ гол анхаралаа табиха ёһотой. Тус хүдэлмэри найнаар ябуулхын тула элдэб янзын гоё зурагууды, аман зохёолһоо таабаринууды, оньһон ба жороо үгэнууды, богонихон шүлэгүүды, онтохонууды, диафильмнууды, элдэб техническэ хэрэгсэлнүүды хэрэглэжэ байха.

Бэшэлгэдэ хургалга

Гараһан үзэгүүдээ, тэдэнэй хоорондохолболты нэгэ жэгдээр ниилүүлэн бэшүүлжэ хургаха. Ехэ ба бага үзэгүүды, тэдэнэй холболтонууды зүбөөр бэшэхэ дадалтай болгохо. Хэблэмэл ба бэшэмэл үгэнүүды болон мэдүүлэлнүүды уншаад, алдуугүйгөөр буулгажа бэшэхэ. Хүнгэн үгэнүүды багшын уншалга доро зүбөөр бэшэхэ дүршэлтэй болгохо.

Мэдүүлэлэй эхиндэ, хүнэй болон гэрэй амитадай нэрэдэ ехэ үзэг бэшэхэ дүрим ойлгожо абаад, зүбөөр бэшэжэ хураха.

Аман хэлэлгэ хүгжөөлгэ

Хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэри грамотада хургалгын бэлэдхэлэй үеынхиһоо ондоошогоор ябуулагдаха болоно. Ушарынь гэхэдэ, хурагшад абьян ба үзэгүүдтэй танилсажа эхилнэ, тиимэхэ хэлэлгэ хүгжөөлгын материалнууд хурагшад үзэжэ байһан абьян ба үзэгүүдтэй нягта холбоотой байхаһаа гадна бэхижүүлгын үүргэ дүүргэдэг. Хэлэлгэ хүгжөөлгын хүдэлмэри саг үргэлжэ, тусхай системэтэйгээр, нягта гуримтайгаар ябуулагдажа, түрүүшын үдэрһөө литературна буряад үгэнүүдэй удхыень нютагай үгэтэй сасуулан ойлгуулха, хэшээл бүхэндэ шэнэ үгэнуудтэй танилсуулгын хүдэлмэри хэгдэхэ. Хэлэлгэ хүгжөөлгэ ухибуудэй ухаан бодолой хүгжэлтэтэй тон нягта холбоотой: тиимэхэ үхибүүдэй хараһан, мэдэхэ юумэн тухайнь хэлүүлжэ, мэдүүлэл зохёолгохо, хүүлээрнь 3-4 мэдүүлэл зохёохо дүршэлтэй болгохо. Хэшээлдээ элдэб янзын гоё зурагууды, диафильмнууды, техническэ хэрэгсэлнууды, аман зохёол үргэнөөр хэрэглэхэ.

Үзэглэлэй удаадахи үе

Үзэглэлэй удаадахи үе дабталгаар эхилхэ: ойлгожо абаһан абьян ба үзэгүүдэ хурагшад дахин дабтана. Аялган үзэгүүд ба абьянуудай илгаа, хашалган үзэгүүд ба абьянуудай илгаа, ганса абтаһан үгэнүүдтэ хэрэглэгдэдэг үзэгүүд ба абьянууд тухай ойлгожо абаһан мэдэсыень улам бэхижүүлгын хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

Үзэглэлэй удаадахи үедэ хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ гол анхарал табигдаха. Нэгэ темээр хамтадхаһан асуудалнуудта сээжээр харюу үгүүлжэ хургаха. Сюжетнэ болон предметнэ зурагууды хараад, мэдүүлэлнүүды зохёохо дадалтай болгохо. Ямар нэгэн темэдэ 3-4 мэдүүлэлнүүды багшын туһаламжаар зохёогоод, тэдэнэй алдуугүйгөөр бэшэжэ хураха. Өөрынгөө наадан зугаа, нухэд, гэр булэ тухайгаа богонихон рассказ зохёожо, тэрэнэй багшын туһаламжаар бэшэжэ шададаг болохо.

Уншалга ба хэлэлгэ хүгжөөлгэ

Үхибүүн бага наһанһаа түрэлхи хэлэнэйнгээ баялигтай, илангаяа уран үгын удха шанартай танилсажа, оороо уран зохёолнууды саг үргэлжэ уншаха дадалтай болоно. Литературна уншалгын хэшээлнуудтэ бага наһанай хурагшад хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ, бүридүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулха, тиибэшье шухала анхарал уншалгын дадал хүгжөөлгэдэ хандуулагдаха болоно. 1-хи класста багша тайлбарилан уншалгын методээр ажаллаха, хурагшад үенүүдээр, бүхэли үгэнүүдээр, шангаар уншуулжа хургаха болоно.

Шухала зорилгонууд:

1. Үхибууды уншажа, бэшэжэ хургаха.
2. Үхибүүдэй ухаан бодолы баяжуулха.
3. Уран үгэдэ, уран зохёолдо дуратай, тэрэниие уншаха дүй дүршэлтэй болгохо.
4. Зохёолой хэлэн, удха дээрэн хүдэлжэ, үхибүүнэй хараа бодол бүрилдүүлхэ.
5. Уншалгада, бэшэлгэдэ, шагналгада хэрэгтэй ханаан сэдхэлэй ба физиологическа үүргэ дүүргэхэ.

Нуралсалай түсэб (Үзэглэл) (Обучение грамоте) Родной язык (бур.)

№ п/п	Темэнууд	Сагай хубаари	Шалгалтын ажал	Болзор	
				Түсэбэй ёһоор	Фактическа
	1. БЭЛЭДХЭЛЭЙ ҮЕ	5ч			
1	1.1 «Хүнэй үндэһэн газар дээгүүр, модоной үндэһэн газар доогуур»-угай модон. Буряад найхан оромни	1ч			
2	1.2 Эрхые нуранхаар, бэрхые нура. Аман ба бэшэгэй хэлэлгэ гэжэ юун бэ?	1ч			
3	1.3 Үгэ гэжэ юун бэ? Үгэ хэды удхатайб? Үгэ юу нэрлэнэб? Үгэнүүдэй хоорондохолбоо	1ч			
4	1.4 Мэдүүлэл гэжэ юун бэ? Үгэ юунһээ бүридэнэб? Үе гэжэ юун бэ?	1ч			
5	1.5 Абянууд ямар байдаг бэ? Аялган абянууд ямар байдаг бэ?Хашалган абянууд ямар байдаг бэ?	1ч			
	2. ҮЗЭГЛЭЛЭЙ ҮЕ.	39ч			
6	2.1 Аялган [а][аа][ай] абянууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	1ч			
	2.2 Аялган [а][аа][ай] абянууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд				
7	2.3 Аялган [о][оо][ой] абянууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	1ч			
	2.4 Аялган [о][оо][ой] абянууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд				
8	2.5 Аялган [у][уу][уй] абянууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	1ч			
	2.6 Аялган [у][уу][уй] абянууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд				
9	2.7 Хашалган [н][м][л] абянууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	1ч			
10	2.8 Хашалган [р] абян ба Р, р үзэгүүд	1ч			
11	2.9 Аялган [и] абян ба И,и үзэгүүд	1ч			
12	2.10 Аялган [ии][ы] абянууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд	1ч			
13	2.11 Хашалган [ш] абян ба Ш,ш үзэгүүд	1ч			
	2.12 Хашалган [х] абян ба Х,х үзэгүүд				

14	2.13	Хашалган [h] абьян ба h,h үзэгүүд	1ч		
15	2.14	Хашалган [г] абьян ба Г,г үзэгүүд	1ч		
16	2.15	Хашалган [т] абьян ба Т,т үзэгүүд	1ч		
17	2.16	Хашалган [д] абьян ба Д, д үзэгүүд	1ч		
18	2.17	Хашалган [б] абьян ба Б,б үзэгүүд	1ч		
19	2.18	Хашалган [с] абьян ба С,с үзэгүүд	1ч		
20	2.19	Аялган [э][ээ][эй] абьянууд ба тэдэниие тэмдэглэхэн үзэгүүд	1ч		
21	2.20	Аялган [ү][үү][үй] абьянууд ба тэдэниие тэмдэглэхэн үзэгүүд	1ч		
22	2.21	Аялган [өө] абьянууд ба тэдэниие тэмдэглэхэн үзэгүүд	1ч		
23	2.22	Хашалган [з] абьян ба З,з үзэгүүд	1ч		
24	2.23	Хашалган [ж] абьян ба Ж,ж үзэгүүд	1ч		
25	2.24	Хашалган [ж] [з]	1ч		
26	2.25	Йотированна аялганууд: Яя, Ёё, Ее, Юю	1ч		
27	2.26	Йотированна аялганууд: Яя, Ёё, Ее, Юю	1ч		
28	2.27	Йотированна аялганууд: Яя, Ёё, Ее, Юю	1ч		
29	2.28	Йотированна аялганууд: Яя, Ёё, Ее, Юю	1ч		
30	2.29	Зөөлэн тэмдэг Ы. Хатуу тэмдэг Ъ	1ч		
31	2.30	Илгaнaн Ы, Ъ	1ч		
32	2.31	Хашалган [к] абьян ба К,к үзэгүүд	1ч	Словарна диктант	
33	2.32	Хашалган [в] абьян ба В,в үзэгүүд	1ч		
34	2.33	Хашалган [п] абьян ба П,п үзэгүүд	1ч		
35	2.34	Хашалган [ф] абьян ба Ф,ф үзэгүүд	1ч		
36	2.35	Хашалган [ч] абьян ба Ч,ч үзэгүүд	1ч		
37	2.36	Хашалган [ц] абьян ба Ц,ц үзэгүүд	1ч		
38	2.37	Хашалган [ш] абьян ба Ш,ш үзэгүүд	1ч		
39	2.38	Үзэглэл. Мөөгэ ба тээгэ	1ч		
40	2.39	Эхэ эсэгын хургаал. Нурагшадай уялга	1ч		
41	3	Үзэглэлхэн	10 ч		
42	3.1	Абьянууд.. Д.Ошоров. Эжын хургаал	1ч	Тест №1	
43	3.2	Аялган абьянууд.	1ч	Тест№2	
44	3.3	Үгэнуудэй илгаа.	1ч		
45	3.4	Тургэн ба удаан аялганууд Д.Ошоров Яхан	1ч	Словарна диктант	
46	3.5	Тоолуур Д. Ошоров Үйлсэдэ	1ч		
47	3.6	Мэдуулэл. Зурагаар онтохо зохёолго	1ч	Сочинени	
48	3.7	Хашалган абьянууд Хотошо	1ч	Словарна диктант	
49	3.8	Үгэ.Үгын үенүүд. Н.Лёнхобоева-Артугаева Залхуудай.	1ч		

		Таабаринууд			
50	3.9	Э.Дугаров Турэл хэлэн Үнэгэн ба шандаган З.Гомбожабай Манай хубууд . Б.Санжин Шэдигтэ сэсэг	1ч	Диктант	
51	3.10	Огородой эдээн . Э.Дугаров Би буряадби Эбтэй дурбэн амитан	1ч	Тест №3	
		Хамта дээрээ:	54 ч		

Нуралсалай түсэб (Мүшэхэн) Родная литература (бур.)

№ п/п	Темэнууд	Сагай хубаари	Шалгалтын ажал	Болзор	
				Түсэбэй ёһоор	Фактическа
	1	Гэр бүлэ	3ч		
1	1.1	Ц-Д.Хамаев. Гэр булэ.Г.Чимитов. Минии хугшэн эжы	1	Уран гоёор уншалга	
2	1.2	Д.Могоева. Сэсэгмаа. Онһон үгэнүүд	1	Сээжэлдэлгэ	
3	1.3	Э.Дугаров.Та гэжэ ябанаб. Одхон	1		
	2	Саһата үбэл	3ч		
4	2.1	Б.Санжин. Декабрь нара Д.Мижидон. Үбэл	1ч		
5	2.2	«Баабгай» рассказ	1ч	Асуудалнуудта харюусалга	
6		Ж.Зимин.Санашан	1ч		
	3	Сагаан нараар, Сагаалганаар!	2ч		
7	3.1	Һайхан сэдхэлэй һайндэр.	1ч		
8	3.2	М.Батоин.12 жэлнүүд.	1ч	Проект	
	4	Эсэгэ ороноо хамгаалагшад	1ч		
9	4.1	Эсэгэ ороноо хамгаалагшад	1ч		
	5	Урихан хабар	3ч		
10	5.1	Б. Мунгонов. Урихан хабар. Ургы тухай шүлэгүүд	1ч	Уран гоёор уншалга	
11	5.2	Д.Ошоров. Эжын һайндэр	1ч		
12	5.3	Л.Толстой. Яһахан	1ч	Асуудалнуудта харюусалга	
	6	Эрхэ бэшэ, бэрхэ боло	3ч		
13	6.1	Д. Ошоров. Зураг Ш.Нимбуев. Гурбан нүхэд	1ч	Тестовэ даабаринууд	
14	6.2	«Түрүүшын космонавт» рассказ	1ч		
15	6.3	Б.Санжин. Аягүй ушар	1ч		
	7	Аажам сэдхэл – ажалһаа	2ч		

16	7.1	А.Тороев. Табан хурган «Хуурша хубуун» онтохон	1ч	Тестовэ даабаринууд		
17	7.2	Д.Ошоров. Нургаалтай хубуун	1ч			
	8	Арадай аман зохёол	4ч			
18	8.1	Онъһон угэнууд . Жороо үгэнүүд (Проект)	1ч	Проект		
19	8.2	Таабари. Будамшуу (онтохон)	1ч	Асуудалнуудта харюусалга		
20	8.3	Баабгай жэрхи хоёр (онтохон)	1ч			
21	8.4	А.Тороев. Ажалша тоншуул	1ч	Тестовэ даабаринууд		
	9	Эдир шэнжэлэгшэд	4ч			
23	9.1	Д.Ошоров. Зугышые хундэ туһатай	1ч	Асуудалнуудта харюусалга		
24	9.2	Д.Хилтухин. Нархяаг. «Ямаанай һун-эм» (рассказ)	1ч			
25	9.3	Д.Ошоров. Шубуудай аша туһа	1ч	Тестовэ даабаринууд		
26	9.4	М.Ильин. Хурьһэн «Крокодил» (рассказ)	1ч	Тестовэ даабаринууд		
27	10	Буряад орон	3ч			
	10.1	Агуу Росси... Улаан-Үдэдэ (рассказ)	1ч			
28	10.2	Турэл орон нюотагтаа(рассказ)	1ч			
29	10.3	Байгал далаймнай хэтэдээ мунхэ байг! (рассказ)	1ч	Проект		
30		Зунай саг	3ч			
	11	Б.Санжин. Зунай удэр Ц-Ж. Жимбиев. Зун	1ч	Сээжэлдэлгэ		
31	11.1	Л.Шагдаров. Ая ганга	1ч			
32	11.2	«Зунай амаралта» Д.Улзытуев.Сэсэг малгай	1ч	Сээжэлдэлгэ		
33	12	Дабталга	2ч			
	12.1	Интегрированнэ шалгалтын хэшээл	1ч	Тестовэ даабаринууд		
	12.2	Интегрированнэ шалгалтын хэшээл	1ч			
		Хамта дээрээ:	33 ч			

Нуралсалай түсэб (Буряад хэлэн) Родной язык (бур)

	Темэнууд	Сагай хубаари	Шалгалтын ажал	Болзор	
				Түсэбэй ёһоор	Фактическа
1	Абянууд үзэгүүдһээ юугээрээ илгарнаб? Ямар абяе аялган абяан гэнэб? Ямар абяе түргэн аялган абяан гэнэб?	1ч			
2	Удаан аялган абяе яжа бэшэхэб? (өө,ы)	1ч	Словарна диктант		
3	Дифтонг абяануудай бэшэлгэ ямар бэ?	1ч			
4	Аялган үзэгүүд яжа илгардаг бэ? Үгэ соо үзэгүүд яжа таарадаг бэ? Аялган үзэгүүд үгэ соо яжа нубаридаг бэ?	1ч			
5	Ямар абяе хашалган абяан гэнэб? Хонгёо ба бүдэхи	1ч	Словарна диктант		

	хашалгануудыг яаж илгаруулхаг?			
6	Я,ЯА, Е, ЕЭ, Ё,ЁО, Ю,ЮУ, И, ИИ үзэгүүд ямар «ажалтайб» Ямар ушарта йотированна үзэгүүд хоёр абяа тэмдэглэнэб?	1ч		
7	Зөөлэн тэмдэг (ь) ямар ажалтайб?	1ч		
8	Үгэнүүдыг яаж шэнэ муртэ оруулхаг?	1ч		
9	Буряад алфавит	1ч	Словарна диктант	
10	Хэн? Юун? гэхэн асуудалнуудта ямар үгэнүүд харюусанаб?	1ч		
11	Юу хэнэб? Яанаб? гэхэн асуудалнуудта ямар үгэнүүд харюусанаб?	1ч	Диктант	
12	Ямар? гэхэн асуудалнуудта ямар үгэнүүд харюусанаб?	1ч		
13	Ямар үгэнүүдыг абтаһан үгэнүүд гэнэб?	1ч		
14	Ямар үгэнүүд ехэ үзэгөөр бэшэгдэдэг бэ?	1ч		
15	Мэдүүлэлэй һүүлдэ ямар сэглэлтын тэмдэг бэшэгдэхэб?	1ч		
16	Хэлэлгэ бэшэг дээрэ яаж харуулагдахаг?	1ч	Тест	
17	Шалгалтын хүдэлмэри	1ч	Диктант	
18	Дабталга	1ч		
19	Хамта дээрэ: 18 ч			

ЫУРАЛСАЛАЙ КУРСЫН ТЕМЭНҮҮДЭЙ УДХА

№ п/п	Разделнүүд	Саг	Содержани
ҮЗЭГЛЭЛ			
I.	Бэлэдхэлэй үе	5	«Хүнэй үндэһэн газар дээгүүр, модоной үндэһэн газар доогуур»-угай модон. Буряад һайхан оромни. Эрхые һуранхаар, бэрхые һура. Аман ба бэшэгэй хэлэлгэ гэжэ юун бэ? Үгэ гэжэ юун бэ? Үгэ хэды удхатайб? Үгэ юу нэрлэнэб? Үгэнүүдэй хоорондохы холбоо.Мэдуулэл гэжэ юун бэ? Үгэ юунһээ буриденэб? Үе гэжэ юун бэ? Абяанууд ямар байдаг бэ? Аялган абяанууд ямар байдаг бэ? Хашалган абяанууд ямар байдаг бэ?
II	Үзэглэлэй үе	39	Аялган [а][аа][ай] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Аялган [о][оо][ой] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.Аялган [у][уу][уй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Хашалган [н][м][л] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.Хашалган [р] абяан ба Р, р үзэгүүд. Аялган [и] абяан ба И,и үзэгүүд. Аялган [ии][ы] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.Хашалган [ш] абяан ба Ш,ш үзэгүүд. Хашалган [х] абяан ба Х,х үзэгүүд. Хашалган [h] абяан ба h,h үзэгүүд.Хашалган [г] абяан ба Г,г үзэгүүд. Хашалган [т] абяан ба Т,т үзэгүүд. Хашалган [д] абяан ба Д, д үзэгүүд.Хашалган [б] абяан ба Б,б үзэгүүд. Хашалган [с] абяан ба С,с үзэгүүд. Аялган [э][ээ][эй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Аялган [ү][үү][үй] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд. Аялган [өө] абяанууд ба тэдэниие тэмдэглэһэн үзэгүүд.Хашалган [з] абяан ба З,з үзэгүүд. Хашалган [ж] абяан ба Ж,ж үзэгүүд. Хашалган [ж] [з]. Йотированна аялганууд: Яя, Ёё, Ее, Юю.Зөөлэн тэмдэг Ъ.. Хатуу тэмдэг Ъ. Илһанан Ъ, Ъ. Хашалган [к] абяан ба К,к үзэгүүд. Хашалган [в] абяан ба В,в үзэгүүд.Хашалган [п] абяан ба П,п үзэгүүд. Хашалган [ф] абяан ба Ф,ф үзэгүүд. Хашалган [ч] абяан ба Ч,ч үзэгүүд.Хашалган [ц] абяан ба Ц,ц үзэгүүд. Хашалган [щ] абяан ба

			Ц,щ үзэгүүд. Эрэ, эмэ, эрсэ аялганууд.Мөөгэ ба тээгэ. Үзэглэл. Эхэ эсэгийн хургаал. Нурагшадай уялга
III	Үзэглэлхэн	10	Д.Ошоров Эжын хургаал. Абянууд. Аялган абянууд. Үгэнуудэй илгаа. Д.Ошоров Яһан. Тургэн ба удаан аялганууд.Тоолуур. Д. Ошоров Үйлсэдэ. Мэдуулэл. Зурагаар онтохо зохёолго. Хотшо. Хашалган абянууд. Н.Лёнхобоева-Артугаева Залхуудай. Үгэ. Үгын уенууд. Таабаринууд. Э.Дугаров Турэл хэлэн. Үнэгэн ба шандаган.З.Гомбожабай Манай хубууд. Б.Санжин Шэдитэ сэсэг. Огородой эдээн. Э.Дугаров Би буряадб. Эбтэй дурбэн амитан.
	Хамта дээрээ:	54 ч	
МҮШЭХЭН			
I	Гэр бүлэ	3	Ц-Д.Хамаев. Гэр булэ. Г.Чимитов. Минии хугшэн эжы. Д.Могоева. Сэсэгмаа. Э.Дугаров. Та гэжэ ябанаб. «Одхон», «Хараасгай» сэтгуулһээ.
II	Саһата үбэл	3	Б.Санжин. Декабрь һара. Д.Мижидон. Үбэл .«Баабгай» рассказ. Ж.Зимин.Санашан
III	Сагаан һараар, Сагаалганаар!	2	Һайхан сэдхэлэй һайндэр. М.Батоин.12 жэлнүүд.
IV	Эсэгэ ороноо хамгаалагшад	1	Эсэгэ ороноо хамгаалагшад
V	Урихан хабар	3	Б. Мунгонов. Урихан хабар. С.Удаева. Ургы. Ц-Д. Дондокова. Ургы Д.Ошоров. Эжын һайндэр. Л.Толстой. Яһахан
VI	Эрхэ бэшэ, бэрхэ боло	3	Д. Ошоров. Зураг. Ш.Нимбуев. Гурбан нухэд «Туруушын космонавт» рассказ. Б.Санжин. Аягуй ушар
VII	Аажам сэдхэл – ажалһаа	2	А.Тороев. Табан хурган. «Хуурша хубуун» онтохон Д.Ошоров. Нургаалтай хубуун
VIII	Арадай аман зохёол	4	Онһон угэнууд. Жороо үгэнүүд. Таабари Будамшуу (онтохон). Баабгай жэрхи хоёр (онтохон). А.Тороев. Ажалша тоншуул
IX	Эдир шэнжэлэгшэд	4	Д.Ошоров. Зугышые хундэ тухатай. Д.Хилтухин. Нархяаг. «Ямаанай һун-эм» (рассказ) Д.Ошоров. Шубуудай аша туһа. М.Ильин. Хурһэн. «Крокодил» (рассказ)
X	Буряад орон	3	Агуу Росси... «Улаан-Үдэдэ» (рассказ). «Турэл орон нютагтаа» рассказ «Байгал далаймнай хэтэдээ мунхэ байг!» рассказ
XI	Зунай зулгы саг	3	Б.Санжин. Зунай удэр. Л.Шагдаров. Ая ганга «Зунай амаралта»
XII	Дабталга	2	Интегрированнэ шалгалтын хэшээл

	Хамта дээрээ:	33 ч.	
БУРЯД ХЭЛЭН			
I		18 ч	<p>Абянууд үзэгүүд^hээ юугээрээ илгарнаб? Ямар абяе аялган абяан гэнэб? Ямар абяе түргэн аялган абяан гэнэб? Удаан аялган абяе яжа бэшэхэб? Удаан аялган абяе яжа бэшэхэб? (өө,ы) Дифтонг абяануудай бэшэлгэ ямар бэ? Аялган үзэгүүд яжа илгардаг бэ? Үгэ соо үзэгүүд яжа таарадаг бэ? Аялган үзэгүүд үгэ соо яжа һубаридаг бэ? Ямар абяе хашалган абяан гэнэб? Хонгёо ба бүдэхи хашалгануудые яжа илгаруулхаб? Я, ЯА, Е, ЕЭ, Ё, ЁО, Ю, ЮУ, И, ИИ үзэгүүд ямар «ажалтайб» Ямар ушарта йотированна үзэгүүд хоёр абяа тэмдэглэнэб? Зөөлэн тэмдэг (ь) ямар ажалтайб? Үгэнүүдые яжа шэнэ муртэ оруулхаб? Буряад алфавит Хэн? Юун? гэнэн асуудалнуудта ямар үгэнүүд харюусанаб? Юу хэнэб? Яанаб? гэнэн асуудалнуудта ямар үгэнүүд харюусанаб? Ямар? гэнэн асуудалнуудта ямар үгэнүүд харюусанаб? Ямар үгэнүүдые абтаһан үгэнүүд гэнэб? Ямар үгэнүүд ехэ үзэгөөр бэшэгдэдэг бэ? Мэдүүлэлэй һүүлдэ ямар сэглэлтын тэмдэг бэшэгдэхэб? Хэлэлгэ бэшэг дээрэ яжа харуулагдахаб? Шалгалтын хүдэлмэри</p>
	Хамта дээрээ:	18 ч.	
		105 ч	